

АРАЛЫКТАН ОКУТУП КЕСИПКЕ ДАЯРДОО МОДЕЛДЕРИ
МОДЕЛИ ДИСТАНТНОГО ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
ПОДГОТОВКИ

Turdakunova A.S.

MODELS OF DISTANCE LEARNING OF PROFESSIONAL
PREPARATION

Аннотация: Сырттан окутуу формасы адистерди даярдоодо азыркы учурдун керектүү талаптарына толук жооп бербегендиктен, кыргызстанда сырттан окутуу бөлүмүнө 2012–2013 окуу жылынан баштап аралыктан окутуу технологиясы аркылуу даярдоо киргизилди. Мында жогорку окуу жайлары эки баскычтуу системада бакалаврларды жана магистрлерди даярдоого өтүштү. Аларды даярдоо мөөнөттөрү бакалавр үчүн 4 жыл, ал эми магистр үчүн 2 жыл болот.

Бул макалада сырттан окутуу бөлүмүнө аралыктан окутуу технологиясын колдонуудагы артыкчылыктары жана аралыктан окутуу технологиясынын моделдери каралган.

Кесипке даярдоодо азыркы убактагы ачык сеттердин мүмкүнчүлүктөрүнө жана аралыктан окутууга негизделип түзүлүүчү моделдер сунушталат.

Аннотация: Так как заочная форма обучения при подготовке специалистов не могут полностью обеспечить обучение необходимые в современных условиях, с 2012-2013 учебного года заочной форме применяется дистантные технологии. Все ВУЗы перешли на двухступенчатую систему подготовки специалистов, где готовят бакалавров и магистров. Срок обучения бакалавров 4 года, а магистров 2 года.

В настоящей статье показана преимущество применение дистантной технологии в заочной формы обучения, от традиционной заочной формы обучения, а также в этой статье рассматриваются модели заочной формы обучения с применением дистанционной технологий.

Предлагается модели которые построены с учетом возможности современных открытых сетей и на основе дистанционного обучение подготовки специалистов.

Annotation: Because part time education in training of specialists cannot fully provide the teaching, necessary in modern conditions, from 2012-2013 academic years; the distant technologies are applied for the part time education. All HEIs changed to a two-stage system of the training of the specialists where prepared the Bachelor and Master. Term of teaching for Bachelor is 4 years, and for the Master is 2 years.

This article shows an advantage of the distant technology use in part-time education over a traditional part time education, and also this article considers the models

of part time education with the using of distance technology.

Offered models which constructed with consideration of possibility of modern open networks and based on distance teaching of specialists.

Түйүндүүтүшүнүктөр: Аралыктан окутуу, модель, окутуунун технологиясы, кесипке даярдоо, бакалавр, магистр, дистант.

Ключевые слова: дистанционное обучение, модель, технология обучение, профессиональная подготовка, бакалавр, магистр, дистант.

Key words: distance teaching, model, technology of teaching, professional training, Bachelor, Master, distant.

Бизге белгилүү кыргызстандын бардык аймактарындагы бардык эле жашоочулар күндүзгү жогорку окуу жайларына окуганга мүмкүнчүлүктөрү болбойт. Андан тышкары алыскы райондогулардын өзгөчө кыштактарда жашоочулардын тапкан кирешелери алардын борборлорго келип окушуна мүмкүнчүлүк түзбөйт. Мына ушундай шарттарды эске алып, бирок мамлекеттин алдында кенен катмардагы жашоочуларга мүмкүнчүлүк түзүп сапаттуу билим берүү маселеси турат. Изилдөөнүн негизинде Кыргызстандын төмөндөгүдөй жарандары: жашына карабастан Кыргызстандын бардык жарандары, алыскы райондордогу жашоочулар, окууну жумуш менен айкалыштыруунун мүмкүн эместиги, аскер кызматын өткөрүп жүргөндөр, күндүзгү окуусун өткөрүүгө мүмкүнчүлүгү жоктор, медициналык жактан чектелгендер (инвалиддер, жарадарлар, госпиталдарда даарланып жаткандар, үйдөн окууга муктаж болгон жарандар ж.б.); кесилип кеткен жарандар, кыргызстандан билим алгысы келип, бирок ар кандай шарттары боюнча келе албаган чет элдик жарандар үчүн сапаттуу билим алуу шарттарын уюштуруу кызматына муктаж болушат. Жогоруда коюлган маселелердин чечилиштерин изилдөөдө сырттан окутуу формасы азыркы учурдун талабына жооп бербегендиктен, кыргызстанда сырттан окутуу бөлүмүнө 2012–2013 окуу жылынан баштап аралыктан окутуу технологиясы аркылуу

даярдоо киргизилди. Мында аралыктан окутуу технологиясын колдонуу аркылуу бакалавр, магистр деген адистиктерди даярдоого болот.

Чындыгында эле бизге белгилүү 1993-жылкы «магистратура жоболору көп деңгээлдүү жогорку билим берүүдөгү» Европалык жаңы түшүнүккө алып келди. Анын негизги жоболору төмөндөгү түшүнүктөрдү камтыйт. Башкача айтканда жогорку окуу жайлары «бакалавр-магистр» аттуу эки баскычтуу системага өтүштү. Мында окутуу мөөнөттөрү бакалавр үчүн 4 жыл, ал эми магистр үчүн 2 жыл болот.

Биринчи баскычтагы бакалаврияттын милдеттери: болочок-Бакалавр студенттерине кесиптик билим берүүнүн мазмундук, структуралык жана технологиялык максатынын жаңы багыттарын аныктоо; **студенттердин өз алдынча таанып билүүсүн активдештирүү, калыптандыруу, анын жаңы формаларын иштеп чыгуу менен интеллектуалдуу, социалдык жактан активдүү, кесиптик жактан компетенттүү инсанды тарбиялап чыгуу.**

Бакалаврияттын бүтүрүүчүлөрү башкача айтканда жаш адистер, өзгөчө бакалаврлар өздөрүнүн алган билимдерин, жөндөмдүүлүктөрүн, үйрөнгөндөрүн, такшалгандыктарын өндүрүштүн конкреттүү шарттарында өз алдынча компетенттүү түрдө колдоно алат.

Магистратура – бул көп деңгээлдүү системада өзүнүн максаттары жана маселелери болгон университеттик билим берүү мекемеси болуп, академиялык даражаны берет. Магистратуранын негизги максаты: мамлекеттик стандарты аткарыш үчүн фундаменталдык жана прикладдык илимдерде, билим берүү системаларында, илим жана маданияттарында ошондой эле мамлекеттик башкаруу органдарында жогорку квалификациялуу атаандаштык жөндөмдүүлүктөргө ээ болгон кадрлар менен камсыздоо болуп эсептелет.

Магистратуранын негизги маселеси болуп, жогорку билим алуудагы мурунку баскычтагы алган фундаменталдык билимдердин базасына таянып магистранттардын тандап алган багыттарындагы илимдердин педагогикалык ишмердиктеринин терең теориялык жана практикалык даярдыктары эсептелет. Мында изденүүчүлүк, эксперименттүүлүк жана чыгармачылык иштерине өзгөчө маани берилет.

Магистрдин кесиптик адистигин аныктоочу, магистрдин адистештирилген программасы актуалдуу кеңири илимий проблемаларды карап минимумдун аткарылышына билим берүү деңгээлине, магистрдин илим изилдөө адистигинин даярдыгына, ошондой эле жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияларга

талаптарды коёт. Магистирлик программанын негизинде билим берүүнүн жогорку академиялык баскычын, мамлекеттик дипломду жана магистирлик даражаны эки жылдык мөөнөттө алуу мүмкүнчүлүгү болот.

Кесибин жогорулатуучу жана адистигин алмаштыруучулар да бул кызматка муктаж болушат. Азыркы мезгилде кыргызстандын жогорку окуу жайларында сырттан окутуу бөлүмүнө аралыктан окутуу технологиясынын киргизилишинде методикалык колдонмолор жетишсиз же такыр жок болуп турат.

Аралыктан билим берүү деп билим берүүчү мекеменин канчалык алыстыгына карабастан өлкөдөгү жана чет өлкөдөгү калың катмар элге атайын маалымат билим берүүнүн жардамы менен комплекстүү билим берүүнү айтабыз. Мындагы аралыктан туруп окутуу деп колдонулган терминдеги “distantia” – аралык деген сөз латин тилинен алынган. Аралыктан билим берүү системасын түзүүнүн максаты өлкөнүн каалаган районундагы жана анын ары жагындагы кең чөйрөдөгү элге (студенттерге, окуучуларга, адистерге, жумушсуздарга жана башка) бирдей билим берүү мүмкүнчүлүктөрү академиянын, университеттин, институттардын, тармактык борборлордо кадрларды даярдоодо жана кайра даярдоо жана башка билим берүү мекемелердин илимий жана билим берүү мүмкүнчүлүктөрүн активдүү пайдаланып билим берүүнүн сапаттуу деңгээлин көтөрүү болот.

Аралыктан окутуунун технологиясын колдонууда материалдарды окуп үйрөнүү формасы, студент менен педагогдун өз ара байланыш формасы, ошондой эле студенттердин бири бири менен болгон байланыштары башкача болот. Аралыктан окутуу студенттердин өз алдынча билим алуу принцибине таянган билим берүү процессин жаңы формада уюштурат. Студент менен мугалим кандай гана алыстыкта болбосун каалаган мезгилде телекоммуникациянын жардамы менен диалог түзүп турууга мүмкүнчүлүктөрү болот. Аралыктан билим берүү үзгүлтүксүз кесиптик билим берүү системасында болуп, бардыгы билим алуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болгондой гумандуулук принцибине жооп берет.

Жогорку окуу жайынын билим берүү системасында аралыктан окутуу технологиясынын ордун жана баалуулугун көрсөтүш үчүн педагогикалык системанын өзүн так аныкташ керек. Өзүнүн бөлүгүнө инварианттуу болгон ар бир педагогикалык система максаттарынан жана окутуунун мазмунунан, объектисинен жана субъектисинен, ыкмасынан жана окутуунун формасынан турган компоненттерден түзүлөт. Аралыктан окутуунунун кээ бир компоненттери

традициялык окуудан айырмаланат. Окутуунун моделиндеги окутуу (обучающие) программаларын сабак берүүдө азыркы учурдагы маалыматтык коммуникациялык технологияларды пайдаланып аралыктан окутууну жүргүзсө болот.

Модель каалаган ишмердик чөйрөсүндөгү кубулуштарды өзгөртүүдө жана изилдөөдө универсалдык форма түрүндө болуп, билип алууга колдонулат. Педагогика илиминде модель негизинен аналог катары болуп, изилденип жаткан объектинин орун басары катары каралат. Моделдер экиге материалдык жана идеалдык (ой менен элестетилген) болуп бөлүнөт.

Материалдык модель деп түзүлүшү, касиеттери жана башкалары чагылдырыла турган конкреттүү элестеги объектини айтабыз

Идеалдык модель деп изилдөөнүчүнүн структуралык өзгөчөлүктөрүнө, же кээ бир касиеттерине окшош болгон жана изилденүүчү менен бир катарда турган бөлөк объектини айтабыз. Модель – теория эмес. Теория менен баяндалып сүрөттөлүүчү теориянын өзгөчө предмети болот.

Окутуунун максаты студенттердин билим алуу системасында кесиптик моделге жараша калыптандыруусун көздөйт. Кесиптик модель окутуунун формасына инварианттуу болот. Бул модель ар бир окуу жайынын шарттуу түрдөгү, идеялаштырылган, “стандарттуу” бүтүрүүчүсү. Идеалында мындай документ ачык, стабилдүү, динамикалык болуш керек. Бирок бизде азырынча иштелип чыга элек. Окутуунун мазмуну социалдык заказдын педагогикалык моделине туура келиш керек. Социалдык заказдын педагогикалык модели окуу планы менен мамлекеттин нормативдик документтери жана башкалар менен аныкталат. Окутуу процессинин ыкмалары жана уюштуруунун формаларынын аткарылышы анын мазмуну менен аныкталат.

Аралыктан окутуунун модели сырткы жана ички контурдан турат. Сырткы контурду билим берүүнүн максаты, принциптери, маселелери,

функциялары, технологиялары, шарттары, жыйынтыктары жана жыйынтыктарынын деңгээлдери түзөт. Аралыктан окутуунун моделин сырткы контурдун элементтери түзөт.

Моделдин ички контуру студент (С), аралыктан окутуу модели (АОМ), педагог (П), коммуникациялык каражат (КК) компоненттердин иштешин камсыздайт. (сүрөт 1.)

АОМ студенттин маалыматтык окуу иштерин эки вариант менен аткарат: (АОМ – С) педагог менен катышпайт;

(АОМ – С) жана (С – КК – П) педагог менен студенттин мурда түзүлгөн график боюнча коммуникациялык каражаттарды (телефон, телевидение, электрондук почта, ж.б.) пайдаланып бир – бири менен болгон аракетин жүргүзөт. Педагог студенттин ишмердигин чектелген мүмкүнчүлүктө гана оңдой алат. Ошондуктан күндүзгү окутуунун моделине караганда АОМ га көбүрөөк жогорку талаптар коюлат.

Аралыктан окутуунун модели ар кандай түрдөгү мазмундуу окуу маалыматтарды (мисалы, теориялык, практикалык, маалымдама жана текшерүүчү материал), окуу процессин программалык камсыздоолорду, ошондой эле студенттин ишмердигин башкаруучу моделди өзүнө камтыйт. АОМ педагог тарабынан иштелип чыгып студент менен анын арасында ортомчу болот.

Билим берүүнүн максатынан келип чыккан маселелерден алынган маселе принциптерди жана педагогикалык шарттарды эске алган маалыматтар түрүндө жыйынтыкка келип түшөт. Экинчи тараптан ал маселе функцияны жана технологияларды эске алган маалыматтар түрүндө алар дагы жыйынтыкка келип түшөт. Ошондой эле ички контурдун (С) студент, (АОМ) аралыктан окутуу модели, (КК) коммуникациялык каражаттар, (П) педагог компоненттеринин иштешинен келип чыккан маалыматтар дагы жыйынтыкка келип түшөт. Ошентип үч маалымат жыйынтыкталып деңгээли аныкталат.

Сүрөт 1. Аралыктан окутуунун модели

Кесипке даярдоодо азыркы убактагы ачык сеттердин мүмкүнчүлүктөрүнө жана аралыктан окутууга негизделип түзүлүүчү моделдер төмөндөгүдөй сунушталат:

Биринчи модел – жогорку окуу жайларынын талаптарына жооп берген жана кандайдыр бир себептер боюнча күндүзгү окуу жайларына барып окууга мүмкүнчүлүктөрү болбогон студенттер үчүн сунушталат.

Экинчи модел – бир эле жогорку окуу жайдын базасында жүргүзүлөт. Компьютердик телекоммуникация менен кошо жаңы информациялык технологиялардын негизинде окутулат.

Үчүнчү модел - бир нече окуу жайларынын биргелешкен ишмердиктеринин негизинде жүргүзүлөт. Компьютердик телекоммуникация менен кошо жаңы информациялык технологиялардын негизинде окулат. Негизги дисциплиналар боюнча бир нече окуу жайлары үчүн аралыктан окутуунун бирдей программаларын даярдоо каралат. Аралыктан окутуу программасынын мындай жол менен биргелешип даярдалышы анын сапаттуу жана арзан болушуна алып келет. Программанын көздөгөн максаты - биргелешкен мамлекеттердин каалаган жарандары өздөрүнүн үйлөрүнөн, мамлекеттерден чыкпастан биргелешкен мамлекеттердеги колледждерден жана университеттерден каалаган билимдерин алууга мүмкүнчүлүк болот.

Төртүнчү модел - өз алдынча жергиликтүү билим берүү мекемелер болот. Студенттер ар

кандай багыттагы билим алууга мүмкүн болгондой аралыктан окутууга карата атайын түзүлгөн жергиликтүү билим берүү мекемелер болот. Алар кесипке карата мультимедиялык курстарды түзүшөт.

Бешинчи модел - өз алдынча окутуу системасы боюнча окутулат. Мында окутуу толугу менен телевизордун жардамы менен өтүлөт. Видеозаписер же радиoproграммалар колдонулат жана ошондой эле кошумча печатталган материалдар колдонулат.

Адабияттар:

1. Гериш Т.И. Компетентный подход как основа модернизации профессионального образования [Текст]:/Т.В. Гериш П.И. Самойленко // Стандарты и мониторинг в образовании.-2006.№2.11с.
2. Бибрих Р.Р. Мотивационные аспекты адаптации студентов к учебному процессу в вузе. Кишинев, 1990. - 175с
3. Болотов В.А.,Сериков В.В., “Компетентностная модель: от образовательной программе” // Педагогика,2003 г.№10.
4. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирования личности. М., 1976.- 157 с.